

Hitehagyott Iulianus

A Római Birodalom utolsó nagy keresztyén-ellenes megnyilvánulását Flavius Claudius Iulianus (331-363) másfél éves uralkodása jelentette.

3. oldal

Szombatosok Erdélyben

A reformáció zűrzavaros éveiben református eleinknek a teológiai kérdések mellett különböző tévtanításokkal is meg kellett küzdeniük.

3. oldal

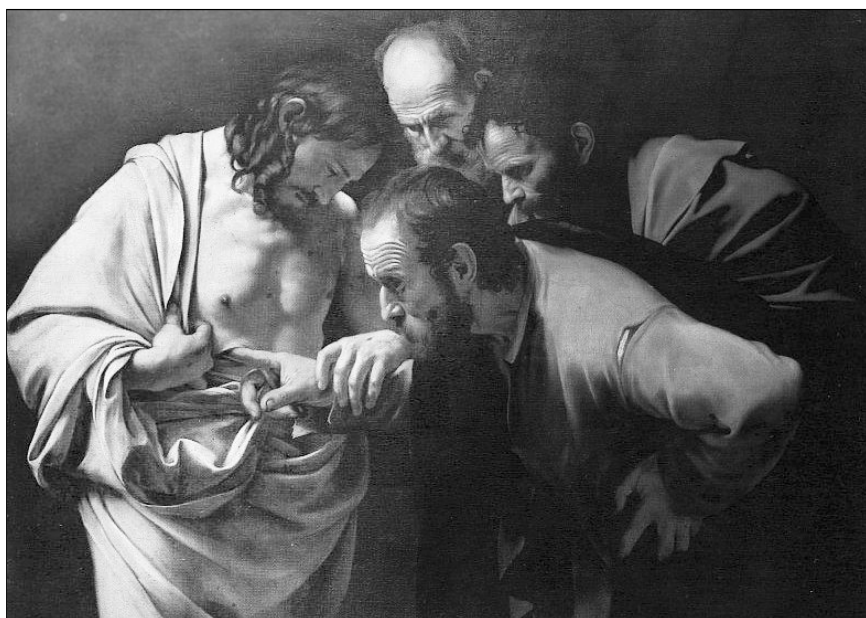
Aggódó szülők, lázadó fiatalok

Sok szülőnek kell keservesen tapasztalnia, hogy a legtöbb türelem is kevés ahhoz, hogy kezelni tudja tinédzser korú gyermekét.

4. oldal

HARANGSZÓ

A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZETI LAPJA • 2015. ÁPRILIS XXVI. ÉVFOLYAM 8. SZÁM

KÉTELKEDÉS ÉS KÉTSÉGBEESÉS

Húsvét után az Ige tanúsága szerint a Feltámadott Úrral való együtt járásnak és a bizonyoságtévésnek az ideje jött el: „tíveletek vagyok minden napon, a világ végezetéig”. A bizonyosság és a félelem nélküliség ideje kellene ez legyen. Ám mégsem ez történik. Szintén az Ige tesz bizonyoságot a Feltámadottban való kételkedésről és bizonytalanságról is. Milyen nehéz bizonyosságra jutni! „Nyújtsd ki a kezedet és érintsd meg a sebeimet!” – mondja Urunk Tamásnak. És Tamás hisz. Pedig nem érinti meg a sebeket. A Szó, a Megszólítottság juttatja bizonyosságra. Az érintés

nem hoz bizonyosságot, az sokkal inkább kételkedést szül: valóban őt érintettem? Az érintés a felejtés hatalma alá van vetve: egy érintést hamar elfelejt az ember, és akkor szükség lenne még egy érintésre... Az érintés viszont elvétellett az embertől: „boldogok akik nem látnak és hisznek.” Van Isten? Feltámadott Jézus Krisztus? Mennyi lehetősége a kételkedésnek és a kétségbeesésnek! Bizonyosságot pedig csak a Szó, a Megszólítottság ad. Aki hallja, hogy szólítják, az válaszol: szólj Uram, mert hallja a te szolgád. Az Istennel való beszélgetés pedig a legerősebb bizonyosság.

ŐRLŐDÉS

Egy régi középkori történet szerint a tudós Buridán, hogy bölcsességet szerezzen, hosszú útra indult. Mielőtt útra kelt volna, gondos gazdaként mindent elrendezett, ám az utolsó pillanatban rájött, hogy a szamarának nem lesz, ki emi adjon, amíg ő úton van. Buridán úgy oldotta meg a helyzetet, hogy az istállóba két veder zabot tett ki a szamár elé, majd megnyugodva útra kelt.

Ám amikor a tudós hosszú vándorlás után, de a bölcsességet mégsem találva haza érkezett, a szamarat éhen döglőve találta, a két veder zabot pedig érintetlenül. Gondolkodóba esett Buridán, hogy mi is történhetett a szerencsétlen szamarral. Némi töprengés után rájött a tragikus valóságra: a szamár csak állt a két veder zab előtt, és nem tudott választani, hogy melyikből egyen. Amikor az egyik veder felé lépett, kétség fogta el, hogy nem-e inkább a másik vederral kellene kezdje. Amikor a másik veder felé hajolt, akkor meg az első veder nem hagyta nyugodni. Addig ingadozott és őrlődött a két veder között, amíg éhen döglött.

Buridán szomorúan állapította meg, hogy a tudatlan jószág a teológiatörténet egyik legnehezebb paradoxonának áldozatává vált. A választás lehetősége nem szabadságot, hanem a kétségbeesés szörnyű terhét adja a világnak. (Folytatás a 2. oldalon)

ŐRLŐDÉS

(Folytatás az 1 oldalról)

A Szentírásban, rögtön az első oldalakon találjuk megírva Buridán szamarának történetét, jobban mondván a figyelmeztetést a számár helyzetének elkerülésére.

Sokan felteszik az amúgy természetes kérdést, hogy Isten miért ültet olyan fát az Édenkertbe, aminek gyümölcsét viszont megtiltja az embernek. Hát nem éppen ezzel nyit utat Isten a bűn lehetőségére? Nem lett volna egyszerűbb vagy semmilyen fát oda nem ültetni, vagy ha már ott a fa, akkor nem megtiltani a gyümölcsét? Az valóban egyszerűbb lett volna, viszont úgy Isten nem tudta volna megajándékozni az embert a teremtett világ legnagyobb kincsével, a szabadsággal. A szabadság ugyanis csak döntéssel gyakorolható. Ahol nincs lehetőség a döntésre, ott szabadság sincs.

Csak hogy Isten a döntés lehetőségének szabadságát adta az embernek, nem a választását. A kettő pedig nem ugyanaz! A döntés egy viszonyra vonatkozik: ha azt akarod, hogy Te, az ember, Velem, az Istennel járj együtt, akkor döntened kell mellettem. A döntésedet pedig szabadon hozhatod meg, semmilyen kényszerítő körülmény nélkül. Ha az engedelmesség mellett döntesz, akkor megbízol bennem. Nem kell értsd, hogy miért tiltottam meg a fa gyümölcsét, a döntéshez elég, ha megbízol bennem, és nem eszel a fáról. A vagy-vagy helyzete ez: mindent, vagy semmit. Nagyszerű ajánlat ez egy Isten részéről!

Csak hogy az ember nem dönteni, hanem választani akart. A Gonosz mérge éppen ebben volt: választhatsz, hogy engedelmes ember maradsz, vagy olyan leszel, mint Isten. A Gonosz félig-meddig korrekt volt: azt azért nem mondta, hogy isten leszel. De nem is kellett mondja. Elég volt annyit mondania, hogy lehetőség van egy is-is helyzetre: olyan is lehetsz, mint Isten. Az embert nem csupán az istenné válás csábította (tudta is ő, milyen istennek lenni...), hanem a választás lehetősége: nagyobb szabadságot vélt felfedezni benne, mint a döntésben.

Végül tudjuk, hogy alakultak tovább a dolgok. Az ember választott, de mint utólag kiderült, döntött is. Döntött az engedetlenség mellett a választás, a szabadság illúziójáért.

Azóta is kettősségek kétségeinek rab-ságában van az ember: merre induljak, mit tegyek, melyiket válasszam? Az Istenhez megtérő ember pedig szabad, mert nem választ, hanem dönt: csak Te, Uram, egyedül csak Te!

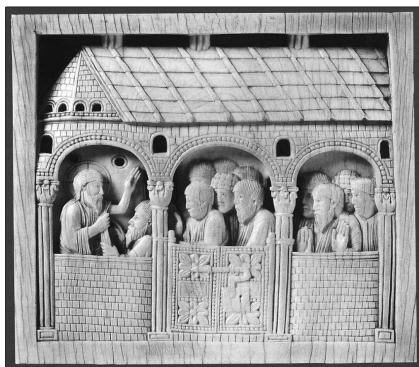
ISKY ISTVÁN

KÉTELKEDÉS VAGY HIT

„Ezek is elmenvén, megjelenték a többieknek; ezeknek sem hivének.” (Mk 16,13)

A feltámadás csodája bizonyágtételre buzdítja mindazokat, akik tanúi voltak. Evangélium, örömhír ez, mely nem maradhat válasz nélkül: „Mert nem tehetjük, hogy amiket láttunk és hallottunk, azokat ne szóljuk.” (ApCsel 4,20) Azonban nem mindenki fogadja egyformán. Mint minden, Istennel kapcsolatos dolgot, vannak, akik kételkedéssel, hitetlenkedéssel hallgatják.

Így voltak ezzel Jézus tanítványai is. Noha nekik kellett volna leginkább örülniük, de

KÚRTI TAMÁS

AMIT Ő MEGÍGÉR, AZT BE IS TELJESÍTI

„Most annakokáért, Uram Isten, amit szóltál a te szolgád felől, és az ő háza felől, teljesítsd be mindörökké, és cselekedjél úgy, amint szóltottál.” (2Sám 7,25)

Mózes nem vihethet be népet az ígéret földjére, megáll a Pizga-hegy tetején, és legeteti szemét a gazdag földön. Abban a tudatban hal meg, hogy utódja idejében meg fog történni a honfoglalás.

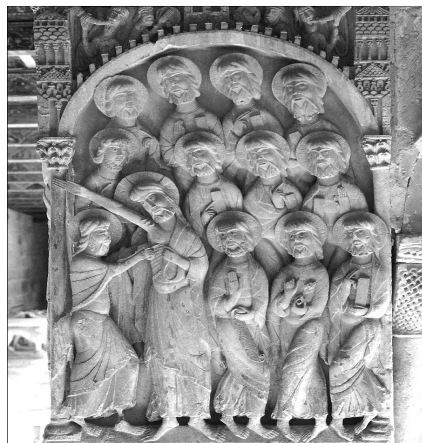
A történelem mintha megismétné önmagát Dávid korában. A király szándéka nemes: méltó hajlékot emelni a történelem urának. Azonban Isten Nátán prófétán keresztül üzeni, hogy ő nem teheti meg. A király nem lázad a Mindenható akarata ellen, ehelyett imádkozik, hálát ad, amiért utódja, Salamon véghez vihetheti, amit ő elképzelt.

Az utódokra sok esetben több bízattak, mint ránk. Lehet, hogy mi adjuk az ötletet, mi tervezzük el a legjobbat, a szent dolgok megvalósítását is, Isten azonban jogosan szól bele életünkbe, „megálljt” parancsol, és azt mondja, még nem érkezett el annak az ideje, hogy terved megvalósuljon. Ugyanakkor azt is üzeni Isten, hogy mindig lesznek emberek, akik a te tervedet véghez fogják vinni. Azt szoktuk mondani, hogy nincsenek pótolhatatlan emberek. A Mindenható azonban gondoskodik arról, hogy a neki szentelt terv valakin át megvalósuljon.

mégsem tudtak örülni, mert hit helyett hitetlenkedés, reménység helyett reménytelenség volt a szívükben. Olyan megdöbbenő, szomorú, tragikus eseményeket éltek át, amelyek felszínre hozták a kételkedést bennük. De vajon, ha velünk történnek szomorú, tragikus események, mi kerül felszínre: kételkedés, vagy hit?

A tanítványok először Mária Magdaléna ajkáról hallották az örömhírt, majd két másik tanítványtól maguk közül. Egyik esetben sem tudtak hinni. Főlöleges az okokat keresni, tény az, hogy olyanok voltak, mint Tamás: noha nem mondták ki, de csak akkor hittek volna, ha látnak.

Vajon mi hogy állunk ezzel? Járjuk életünk útját keserege, önmagunkba zárkózva, hitetlenkedve, és nem tudjuk elfogadni az evangélium szavát. Pedig megváltozhatna életünk. Annyiszor szólított már meg az Úr Isten, annyi csodat tett, de mégsem tudunk teljes szívvel hinni. Bárcsak mi is találkoznánk az Úr Jézus Krisztussal. Bárcsak bennünk is ott lehetne az öröm, boldogság, béke. Ott lehet, sőt túl is áradhat mirajtunk, ha megnyitva szívünket, nyitott szívvel, halló füllel, látó szemmel járunk (Mt 13,13-17).

Ebben az egyetlen mondatban nemcsak a belenyugvás van benne, de egy nagy kérést is tartalmaz: „cselekedjél úgy, amint szóltottál”. Teljesítsd be ígéretedet, legyen majd úgy, ahogy most mondom.

Szabad nekünk a mi Istenünktől ezt kérni. Azonban soha ne kételkedjünk abban, hogy amit Ő megígér, azt be is teljesíti. Megtörténhet, hogy mi nem érjük meg, nyugodtan hajthatjuk majd örök nyugalomra fejünket, mert a neki szentelt élet megtermi gyümölcsét. Valamikor, a kellő időben...

FODOR LAJOS

A SZOMBATOS MOZGALOM ÉRDÉLYBEN

A BÖZÖDÚJFALUI SZÉKELY SZOMBATOS KÖZÖSSÉG A 19. SZÁZADBAN

A reformáció zűrzavaros éveiben a Szentírás tiszta tanításához visszatérni vágyó református eleinknek a római egyház lekezelő és kirekesztő válaszmagatartásán túl az eretnek szekták szakadásával is meg kellett küzdeniük.

Az 1570-es években a Nyugat-Európából elüldözött Szentháromság-tagadók a János Zsigmond fejedelem szavatolta vallásszabadságot (1568, tordai országgyűlés) kihasználva Erdélyben kerestek menedéket. Így került a kolozsvári iskolába a pfalzi származású Matthias Vehe-Glirius (kb. 1545-1590), akit az ún. szombatosok szektájának szellemi atyjaként tart számon az egyháztörténet. Ő ugyanis azt tanította, hogy Jézus küldetése (a törvény betöltése) nem érte el maradéktalanul célját, ezért az Ószövetség törvényei és ceremóniai teljes mértékben érvényben maradtak, ezért vissza kell azokhoz térni!

Nevük a legszembetűnőbb jellegzetességüket (vasárnap helyett a szombatot ünnepelték) örökíti meg, de ismert rájuk a „zsidózó” gúnynev is. A „vallásreformátor” tanításai hamar táptalajra találtak a gazdag székely nemesek között. A felekezetet Eőssi András alapította, akit családi és személyes csapások fordítottak az „új vallás” felé, amiben enyhülést keresett lelkének nyugtalanságára. Később csatlakozott hozzá Péchi Simon (Eőssi fogadott fia), Bethlen Gábor fejedelem főkancellárja, és Bogáthi Fazekas Miklós, akik magyar nyelvű teológiai művekkel, zsoldárfordításokkal és vitairatokkal erősítették a mozgalmat.

Először maga Bethlen Gábor (1580-1629) fejedelem lépett fel ellenük az 1618-as kolozsvári országgyűlésen, fő- és jószágvesztéssel büntetve az eretnekeket, de meghagyva az áttérés lehetőségét (következő év karácsonyáig) valamely recepta religióra (bevett vallásra). A fejedelem azonban (talán jó török kapcsolataik miatt) nem háborgatta igazán őket.

Az igazi veszélyt I. Rákóczi György (1593-1648) „Bibliás órálló fejedelem” 1630-as

megválasztása jelentette a kiszakadók számára, aki komoly lépésekre szánta el magát. Ugyan 1636-ig az unitárius püspök ellenőrzése alatt szabad vallásgyakorlatot biztosított számukra, de ez csak addig tartott, amíg felkészült az ellenük lefolytatott perekre. Első számú vádlottja, az ekkor kb. húszezer hívet számláló szekta vezéregyénisége, Péchi Simon volt, aki idős kora és egészségügyi állapota miatt már nem tudott megjelenni a dési per tárgyalásán. Az ő ügyével együtt még több száz vádlott perében is közös ítéletet hoztak ekkor.

A perek háttérében sokáig (rosszindulatúan) a fejedelem politikai indítékait feltételezték (a szombatosok között „amatőr” összeesküvők voltak, akik a budai pasához folyamodtak néhány disznóhúst nem fogyasztó egyistenhívő érdekében), mások kapzsiságot gyanítottak erélyessége mögött (jószágvesztés esetén a birtok a fejedelmi kincstár tulajdonába kerül), de sokkal helytállóbb az uralkodó mély és személyes vallásos meggyőződése. Bizonyítja ezt már maga az a tény is, hogy a fejedelem magának Péchinek is megadta az áttérés lehetőségét, ami után 1639 májusában szabadon is engedték börtönéből.

Ezek után fejedelmi biztosok előtt kellett reverzálást (okiratba foglalt ígéret) adjanak a szombatosoknak, miszerint visszatérnek az igaz hitre. A szombatosok szektája így elvesztette híveinek zömét, patrónusait és szellemi vezetőit, de ennek ellenére is megmaradt egy kis csoportjuk egészen a második világháborúig a Maros megyei Bözödújfaluban, ahol először a zsidó hitközségbe, majd a világháborús zsidótörvények miatt az unitárius egyházba voltak kénytelenek beolvadni.

Szombatünneplő felekezet napjainkban is létezik Erdélyben és a Partiumban egyaránt (az ún. hetednapí adventisták), és bár ők is hasonló elveket vallanak, nem tekintik magukat az erdélyi szombatos mozgalom utódjának!

HITEHAGYOTT IULIANUS

A Római Birodalom utolsó nagy keresztény-ellenes megnyilvánulását Flavius Claudius Iulianus (331-363) másfél éves uralkodása jelentette. Iulianus Apostata (Hitehagyott) császár olyan utat mutatott a keresztények ellenségeinek, amit máig előszeretettel használnak: a tolerancia közömbös semlegességébe bújtatott egyházellenességet.

Iulianus császárra már gyermekkorában hatottak a különböző keresztény szekták, de nem a klasszikus értelemben. Bár nevelője 341-ig Nicomedia híres ariánus (Jézus isteni voltát tagadók) püspöke, Eusebios volt, 351-ben Efézusban beavatták őt a perzsa eredetű Mithrasz kultuszának misztériumába. Látna, hogy Mithrasz alakja mennyire hasonlít a keresztények Krisztusához (Mithrasz, a világhosszág perzsa istene december 25-én, egy szűztől született, tanítómesterként a bölcsesség, az igazság és a hit tanítója és megtestesítője volt), és látva a keresztény egyházban levő szakadások mentén kialakult erőszakot, csalódott kora keresztény egyházában, elfordult tőle, és egy olyan szinkretista (összekegyített) római vallás bevezetését tűzte ki célul, ami egyesíteni tudja az egész birodalmat.

A cél elérése érdekében pedig igyekezett a kereszténységet hiteltelenné tenni és háttérbe szorítani. Kezdetben megszüntette a keresztényekkel szembeni addigi pozitív diszkriminációt (a pogány templomokat visszavette tőlük), megvonta adómentességüket, és visszavonta a püspöki bíraskodás jogát, majd igyekezett megcáfolni a keresztény hit terjesztésének méltányosságát. Ateistáknak, azaz „isten(ek) nélkülieknek” nevezte őket, Contra Galileas (A galileusok ellen) című írásában pedig a keresztényeket egy galileai illetőségű zsidó szektának igyekezett beállítani, hogy kétségbe vonja missziójuk jogosságát. Bosszantásképpen pedig a zsidókat igyekezett előnyben részesíteni azzal, hogy a jeruzsálemi Templom újjáépítésére törekedett, ami nem járt sikerrel.

Kr. u. 363-ban perzsa hadjáratra indult, ahol egy hirtelen rajtaütés alkalomával nem volt elég ideje páncélját magára öltetni, és a harc hevében halálosan megsebesült. A keresztények a hitehagyó császár halálában Isten ítéletét látták, és a legenda szerint a császár halálos ágyán fekvé, katonáival körülvéve a „Vicisti, Galileae!” (Győztél, Galileai!) felkiáltással lehelté ki lelkét.

A TISZTELET ENGEDELMESSÉGET TEREM

Gyermeünk úgy fog szeretni, viselkedni, ahogyan azt mi tesszük vele, hiszen gyermekünk a legisztább tükör, amiben megláthatjuk saját életünket.

A tekintély „kétélű fegyver”, ha nem jól használjuk, több kárt okoz, mint hasznot. A felnőtté váló gyerek tudattalanul is továbbadja az otthon elszenvedett sérelmeket. Csak tudatosan, indulatmentes viselkedéssel lehetünk jó szülők. Nagyon fontos, hogy ne akarjuk minden áron erőltetni a tekintélyt. Ne igyekezzünk feltétlenül, minden áron (fizikai, verbális agresszióval) érvényt szerezni akarataunknak. A tisztelet kölcsönösen kell működjön a szülő-gyermek kapcsolatban!

Ne beszéljünk becsmérlően gyermekünkről. Ha mi nem tiszteljük, hogyan is várhatnánk, hogy ő tiszteljen minket?! Ha elutasító vagy utálatos hangnemet pendítünk meg vele szemben, biztosak lehetünk benne, hogy előbb utóbb ő is hasonlóképpen fog cselekedni. A gyerekek higgadt, domináns szülőre van szüksége. Ha azt veszi észre, hogy egy-egy viselkedésével indulatokat generál bennünk, ezzel vissza fog élni.

Uralkodjunk magunkon, és a büntetések kiszabása rendjén ne az indulatok, heves érzelmek vezessenek. Mondjuk, roppant bosszantó tud lenni, mikor visszabeszél a gyerek. Mindig, mikor így tesz, mondjuk el, hogy ezt nem helyeseljük. Nyilvánítsuk ki, hogy ez a tette nekünk nagyon rosszul esik, és hogy neki sem lenne kellemes, ha mi bántóan beszélünk vele. Saját érdekünkben is tanácsolom, hogy ne engedjük meg magunknak, hogy fáradságból, vagy talán fásultságból a gyerekre hagyjuk ezt a magatartását. Időnként talán könnyebb lenne vállalt rántani, feladni, de ez nem vezet hosszú távú, jó megoldáshoz.

Tengernyi türelem és a gyerekekkel való együttműködés őt is együttműködésre sarkallja. A jó szülőséghez a szereteten és türelmen túl, véleményem szerint, szükség van még arra, hogy higgadtak és következetesek legyünk. A felállított szabályokhoz még akkor is tartjuk magunkat, amikor rossz napunk van. Mindemellett persze, a szülő saját kiegyensúlyozottsága, hite és határozottsága kincseket érő példa gyermekei számára, és a megszentelt református család alapja!

SZABÓ JÚLIA

ÁGGÓDÓ SZÜLŐK, LÁZADÓ FIATALOK

Sok szülőnek kell keservesen tapasztalnia, hogy a legtöbb türelem is kevés ahhoz, hogy kezelni tudja tinédzser korú gyermekét. Ezért tanácsos minél inkább megértenünk ezt a folyamatot.

A tinédzserek folyamatosan feszegetik a határokat. A hormonális változásoknak és a másodlagos nemi jelleg megjelenésének köszönhetően kialakul egy felnőtt test, de még nincsen felnőtt lélek. Keresgéljük önmagukat: az egyik nap cicababaként, a másik nap mint rocker jelenik meg, amit a szülők igen nehezen tolerálnak. „Ha a lázadás ideig-óráig tart, nincsen probléma. Sőt minden szülőnek arra kellene bátorítania a gyermekét, hogy próbálja ki magát minél több szerepben, hiszen ez a serdülőkori lényege” – javasolja a szakember. „Az olyan típusú lázadások, amelyek társadalmi törvényekbe nem ütköznek – füllenések, visszafejeselés, késés – egyáltalán nem egetverő problémák. Akkor kell aggódnunk, ha ezek a viselkedésformák több hónapig is elhúzódnak.”

Sokféle tanulmány arról tanúskodik, hogy a kamaszkor elején fiúk és lányok esetében egyaránt újjászerveződnék a családi kapcsolatok. A gyerekek nemi érésehez a szülőkkel

szembeni érzelmi távolságtartást és önállóságra való törekvést társul. Külön feszültséget okoz, hogy míg az addig gyerek biológiailag kezd felnőtté válni és önállósodni, addig anyagi, társadalmi szempontból, még hosszú ideig a szüleitől függ. Amikor a tinédzserkori lázadásról beszélünk, akkor több tényezőt is figyelembe kell vennünk.

Az első, hogy ilyenkor a nemi hormonok termelődése miatt az ifjak érzelmileg igencsak labilisakká válnak. Innen a gyors hangulatváltozások. Ebben az időszakban a fiatalok egyre jobban megismerik társaik családját, és összehasonlítják azt saját családjukkal. Felfedezik szülei hibáit, és sok esetben igen kemény kritikát szoktak megfogalmazni szüleikkel, családjukkal szemben. A kamaszok szeretnek titkolódnunk. Titkaikat jó tiszteletben tartani, hiszen a túlzott faggatózás még inkább

erősítheti a távolságtartást. A könnyebb kezelhetőség érdekében jó tudni, hogy, érdekes módon, a serdülőkori lázadás, a szülők, felnőttek iránt érzett indulatok is a szülők elvesztésétől való félelmet igyekeznek enyhíteni.

Az előzőleg még bálványozott szülőkkel szemben ellenségessé, kritikussá válik a tini. Ennek magyarázata, hogy érzelmileg még mindig könnyebb átélni az indulatot, mint a családi oltalom által nyújtott biztonság elvesztésétől való félelmet. A tini lázad, de a szülő ne felejtse, hogy minden szabály, tanulás és tanítás mellett a saját tapasztalatból lehet a legeredményesebben okulni. Persze, nem szabad mindent rájuk hagyni, de néha eredményesebb a háttérbe húzódvá szeretettel és türelemmel gondoskodni, mint szabályt szabályra halmozva folyton tiltani és ítélő szülőként jelen lenni.

A serdülőknek három nagy feladatuk van. Meg kell határozniuk a hatalomhoz való viszonyukat, le kell mérniük a teljesítményüket, és meg kell találniuk a saját identitásukat. A lázadások is ezekre a területekre irányulnak.

Autoritás: A hatalomhoz való viszonyunkat az apamodell alapján alakítjuk ki. Ha nincsen apa, akkor az apamodell lehet bárki más is, akit a gyerek kiválaszt magának (pl. tanár, szomszéd).

Teljesítmény: A tiniknek fontos tudniuk, hogy melyek az erősségeik és a gyengéik. Ezekről akkor kapnak képet, ha valakihez mérni tudják magukat. A környezetük sokszor a sikeres szülővel hasonlítja össze az utódokat.

Identitás: A serdülőkre jellemző, hogy próbálgatni kezdik a szexuális identitásukat. Régen egyértelműbb volt az egyén szexuális orientációja, az, hogy heteroszexuális, manapság ez kicsit nehezebb. A másság remek figyelemfelkeltés, és ha ritkán is, de előfordulhat, hogy a tini csak azért állítja be magát melegnek, hogy ezzel a középpontba kerüljön.

A lázadó, minden tekintélyt elutasító fiataloknak a legnehezebb Isten hatalmáról és szeretetéről bizonyosságot tenni. Kerülik a templomot, elutasítják az egyházat és a lelkipásztort, akiben szintén hatalmi tényezőt látnak. Ilyenkor csak két dolog segít: a türelmes szeretet és az értük való imádkozás.

G. LEVENTE

TESTVÉRISÉG ÉS SZERETET MEGÉLÉSE SZILÁGYCSEHBN

Márciusban a Szilágycsehi Szécsi Katalin Nőszövetség – szíve kapuját is kitarva – fogadta a városból és a környező falvakból (Szilágyzentkirályról, Vervölgyről, Szilágy-szegről, Menyőből, Völcsokról) az összesereglett asszonytestvéreket.

Rendkívüli alkalom volt ez, kétszeres ünnep is: Ökumenikus Női Világimanap a bahamai nők életéért, és kisköri nőszövetségi találkozó. E két eseményt összefonta a Krisztusban való egység, és az együttléti melegsége. Rövid időre a Bahamákon érezhettük magunkat a színes ruhákba öltözött nők, a kagylók, a virágok és a tengert előidéző kék terítők által.

Szilágyi Zoltán lelkipásztor vetítéssel illusztrálta a bahamai szigetek növény- és állatvilágát, földrajzi elhelyezkedését, társadalmi és vallási helyzetét, valamint lakosainak mindennapi szokásait. Szilágyiné Kupás Éva lelkipásztor a köszöntő után mint narrátor vezette le az eseményeket. 13 asszony, különböző bahamai szigetet képviselve, imára hívta a jelenlevőket. Dicsőítő, bűnbánó, közbenjáró, közös és egyéni imádságokban tárhattuk fel szívünket az Úr előtt. Szánthó Júlia lelkipásztor, megyei nőszövetségi elnöknő, az igei táp-

lálékról gondoskodott a vezérigé alapján „Értitek, hogy mit tettem veletek?” (Jn 13,12) Közös éneklések tarkították az együttléti Kürti László kántor vezetésével. Szeretevendégség és kötetlen beszélgetés zárta az ünnepi alkalmat.

Köszönjük Istennek az ilyen alkalmakat, amikor letehetjük előtte szívünk terheit, és megköszönhetjük örömeinket. Jó érezni azt, hogy gyermekei vagyunk, és általa testvérek, mi, a sokféle, sokszínű, különböző hátterű, az élet útján sokszor bepiszkolódott, de általa megmosott asszonyok. Hisszük, hogy Isten meghallgatja imádságainkat!

REDNIK ELVIRA, nőszövetségi elnöknő

IMAHÉT SZAPÁRYFALVÁN

A közösség és Isten utáni szomjúságát mutatta ki az estéről-estére imatermét megtöltött szapáryfalvi gyülekezet.

Adj innom, Uram! Ezt fejeztük ki jelenlétünkkel itt, a Bánság szívében, a gyülekezetünk imahetén. És minden kétséget kizárva, kapunk is a vendéglelkészek szolgálatain keresztül. Megtapasztalhattuk, mit jelent együtt lenni, ígét hallgatni. Nem volt kérdés, hogy a következő este megyek-e, vagy nem, egyértelmű volt. Valahogy nem jutott eszünkbe ezen gondolkodni. Inkább azon, hogy mi lesz a jövő héten, amikor lejár, és nem lesz, ahova jönni. De kaptunk erre is egy megoldást, hiszen az imahét óta minden csütörtökön bibliaórára gyűlünk össze!

Nem volt még ilyen tele az imatermünk, minden nap kíváncsian vártuk a következő vendéglelkészt. Istentisztelet után pedig szeretet-

vendégség színezte együttléteinket, meg a kötetlen beszélgetés. Igazi ünnep volt ez a hét. A samáriai asszony a kútnál hagyta a korsóját/vedrét a Jézussal való beszélgetés hatására, és csodálkozva jöttünk rá arra, hogy ezek az alkalmak hatására mi is hasonlóképpen hagytuk otthon a mosogatnivalót, sepregetést, egyéb rutinos házimunkákat, és nem vesztettünk semmit azzal, hogy később végeztük el, sőt, feltöltődve lelkileg, mintha könnyebben ment volna, más lelkülettel.

Köszönjük vendéglelkészeink fáradtságát, valamennyien nem kis áldozatot hoztak, hosszú utat tévén meg. De ezzel éreztették velünk, itt, a végeken, hogy velük együtt egy test tagjai vagyunk, egy és ugyanazon közösség részesei!

Szapáryfalva Lugostól 10 km-re északra fekvő, 1881-ben alapított telepés falu. Az árvizek miatt elpusztult a Torontál vármegye délnyugati részén fekvő Albrechtsdorf falu, melynek hajléktalanná vált református magyar lakosait, mintegy 320 családot 1881-ben a kincstár ide telepített át. A falu névadója gróf Szapáry Gyula (1832-1905) magyar pénzügyminiszter volt. A trianoni békeszerződés előtt Krassó-Szörény vármegye Bégai járásához tartozott. A 2002-es népszámláláskor 820 lakosa közül 468 személy vallotta magát magyarnak.

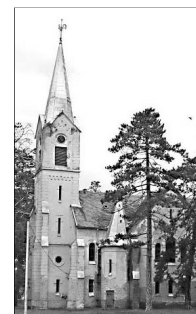
CSIZMADIA FERENC

GYÜLEKEZETI ÉLET NAGYBODÓFALVÁN

A minden évben kijelölt imaheti ígét meghallgatni gyülekeztünk össze estéről estére a nagybodófalvi harangszó hívására. A közösség összefogásával megmozdult a falu!

A napközben csendes településen estére minden irányból a templomtérén át közeledtek az emberek a parókia épülete felé. A terem megtelt alkalomról alkalomra.

A meghívott lelkészek igemagyarázatai, szóról-szóra, mondatról-mondatra segítettek meghallani, megérteni, értelmezni, odafigyelni a megjelölt bibliai részeket a János evangéliumának 4-ik részéből. Ezen ígértetéseket az evangélicizáció folyamatában örök értékűek, a lélek táplálékaként épülnek be, erősítik,

maradandóvá teszi hitéletünket. Éreztük, hogy nem magunkban vagyunk, nem magunkban imádkozunk, hanem a közösség együtt kéri Isten segítségét, megérteni a bibliai üzeneteket. Mély tisztelettel köszönjük ezen alkalmakat a házigazda lelkésznek és a vendéglelkészeknek, Isten áldását kérve szolgálatukra és egyházközségükre.

A település Lugostól 20 km-re északra, a Béga folyó partján fekszik, nevét egy 1344-es forrásban szereplő egykori bánati falu után kapta (Bodov). A Földművelésügyi Minisztérium telepítette 1892-1894-ben, a temesrékasi kincstári uradalom kivágott erdejének a helyére, 89 kisperegi és 66 makói református magyar családdal. Nemsokára több makói család visszaköltözött, helyükre más bánati falvakból érkeztek telepesek. 1903-ban 30 családját Bálincra költöztették. Krassó-Szörény vármegyéhez tartozott. 1945 és 1982 között újabb 72 család költözött be a faluba, kétharmaduk a Székelyföldről, egyharmaduk a Zsil völgyéből. Az 1980-as években a lerombolandó falvak listáján szerepelt. Az első évtizedekben a Kisperegről érkezettek főként gabona-, a makóiak zöldségtermesztéssel foglalkoztak. Ma főként fejes salátájáról híres. 1999-ben és 2005-ben a Béga árvize öntötte el a falut. A helyi magyar iskola 2009-ben bezárt. 2002-ben 480-an lakták, közülük 397 magyar nemzetiségű.

MOLNÁR ZSUZSANNA, nyugalmazott tanárnő

MIT ÜZENNEK

A GYEREKRAJZOK?

A gyerekek rajzain mindennek van jelentősége. Figyelmesen nézzük a rajzokat. Íme néhány újabb támpont.

Alakok egymáshoz való viszonya (merre fordulnak, egymáshoz való méretük)?

Fontos megfigyelni, hogy az ábrázolt alakok milyen testhelyzetben szerepelnek a képen. Az egymás felé fordulás bensőséges kapcsolatot jelez, míg az elfordulás rideg, elutasító viszonyt feltételez. Nézzük meg azt is, hogy a rajzon a szülők fogják-e egymás kezét. Ha igen, akkor a gyerek szerint kapcsolatuk szilárd és támogató.

Ha a gyerek kezét fogják, akkor elképzelhető, hogy a családban a gyerek a fő összetartó erő, de a szülők közti párkapcsolat esetleg már nem elég erős. Ha a szülők körbeveszik a gyermeket, de csak egyikük fogja a kezét, ott a bizalmi viszony gyengülésére következtethetünk azon az oldalon, ahol elmarad a kézfogás.

DÍSZÍTÉS, KIDOLGOZOTTSÁG, EGYÉB ELEMELK FELTÜNTETÉSE

Az alakok kidolgozottsága azt jelzi, hogy az adott személy mennyire fontos a gyerekeknek. A nagyon elnagyolt, vagy akár nem is teljesen megrajzolt alak azt jelzi, hogy a gyerek nem szívesen tölt vele időt.

A kidolgozott, díszített alak viszont nagyon fontos számára, vele minél több időt szeretne együtt lenni. Ha valamelyik szereplő különösen közel áll a gyerek szívéhez, akkor nem ritka, hogy ezt még egy külön díszítő elemmel is jelzi. Például virágot, vagy napot rajzol az alak mellé vagy fölé.

ÖSSZEBENYOMÁS

Nagyon fontos, hogy mielőtt tételesen átvizsgáljuk a gyermek rajzait, először csak próbáljunk meg az első benyomásra figyelni. Ha a kép így első ránézésre kiegyensúlyozottnak tűnik, akkor nagy valószínűséggel semmi probléma nincsen.

Ha mégis zavar minket valami, vagy nem értjük a kép néhány elemét, akkor beszélgessünk többet a gyerekekkel. Így nem csak a kérdésünkre kaphatunk választ, de azt is megalapozzuk, hogy a későbbi képeken kizárólag pozitív és megnyugtató jeleket fedezünk majd fel.

TÓTOS BEÁTA

ANNÁCSKA TÖRTÉNETEI – ANYA KÉTELKEDIK

Anya mérgesen ment reggel munkába. Hétfő reggel volt, rengeteg dolog várt rá a munkahelyen, de nagyon felbosszantotta a kislánya viselkedése. Annácska mostanában mindent elfelejt, ami kötelessége lenne. Soha nem mond nemet, szófogadó kislány, csak vagy elvégzi, vagy nem, attól függően, hogy jut eszébe.

Annácska is iskolába indult. Ma reggel szokatlanul szórakozott volt. Végre anya nem bosszantja. Vége a hétvégének, és kezdődik az iskola. Ott már nem csak rá figyelnek, nem neki kell mindent megcsinálnia. „Fárasztó ez anya” – gondolta magában. „Hogy lehet egy gyereknek mindent észben tartania?” Takarítsd ki a szobád, rakd el a játékokat, locsold meg a virágot, tanulj, írd le a házi feladatot, terítsd ki a ruhát – záporoznak a feladatok egész hétvégén. Nincs egy csöpp nyugalom ebben a házban.

Anya is lassan megnyugodott a munkahelyén. Elborították a tennivalók, nem ért rá sokat morfondírozni. Oda kellett figyelnie a munkájára.

Annácska délre el is felejtett mindent. A tanító néni izgalmas feladatokat hozott, és Annácska tökéletesen teljesített. Igen ám, csak hogy az ellenőrző otthon maradt. Valahova elbújt a füzetek közé, Annácskának pedig nem volt kedve megkeresni, mint ahogy takarítani és virágokat locsolni sem. Sebaj, majd holnap beírja a tanító néni – gondolta –, és iskola végén boldogan ment haza.

Alig várta, hogy anya hazajöjjön, hogy elújságotja, hogy milyen ügyes volt. Végre láthatja anya, hogy ő mennyire okos, nem pedig buta.

Anya fáradtan érkezett. Ledobta a cipőit a sarokba, és leült kicsit pihenni. Szétnézett: a lakásban por, a virágok csak nem voltak meglocsolva, Annácska füzetek halomban az író-

asztalon. De anyának már nem volt kedve vitatkozni. Ahhoz túl fáradt volt.

– Anya, anya, három kitűnőt kaptam ma, képzeld! Mindenben én voltam a legjobb! – futott ki anyához Annácska.

– Hozd ide az ellenőrződet, hogy írjam alá – mondta anya.

– Nincs beírva, mert azt itthon felejtettem... – csendesedett el a kislány.

– Én pedig nem hiszem, hogy annyi jó jegyet kaptál – makacsolta meg magát anya.

– Miért nem hiszed? Kétkelkedsz a számban? – csattant fel Annácska.

– Miért ne tenném? – kérdezte anya. – Azt ígérted, letöröld a port, nem tartottad be, azt mondtad, meglocsolod a virágot, nem tetted, azt mondtad, rendet raksz a szobádban, ez sem igaz, most miért hinnék neked?

Annácska szomorúan ment be a szobájába. Anyának megint igaza van. Megkereste az ellenőrzőt, elvégezte, amit anya kért tőle. Jóvátette, amit elmulasztott, de a hiba akkor is hiba maradt, mert a hanyagsága miatt anya kétkelkedett, és volt egy rossz hétvégéje.

Másnap beíratta a jó jegyeket, és anya is örült neki.

TÓTOS BEÁTA

ANNÁCSKA PANASZAI – MIÉRT ANNYI TILTÁS?

érthető, világosan megfogalmazott feltételekkel elérhető- akkor ez a serdülőkorban már sokkal nehezebb, de még mindig nem lehetetlen!

Vannak dolgok, amiket a szülőnek tiltania kell, de megértetve, hogy miért. Vannak, amikben megegyezésre kell jutni. És igen, sokszor van úgy, amikor a gyerekeknek van igaza! A felnőtté váláshoz vezető úton meg kell tanulni azt, hogy harcoljon az igazáért, de azt is, hogy ha észérvek bizonyítják az ellenkezőjét az ő vélt igazának, lássa ezt be és módosítsa rajta. Természetesen mindez a felnőttekre is igaz kell, hogy legyen, mert ha nem, akkor minden vita, veszekedésbe torkollik és eredménytelenül, agresszív indulatokkal terheltlen zárul.

Minden gyermeknek hinnie kell abban, hogy a szülei jót akarnak neki! (Kazimir Ágnes pszichológus nyomán)

Ha nem sikerült a serdülőkorig megtanítani azt, hogy a gyerekeknek nem jár minden automatikusan, pusztán azért, mert szeretné, hanem

EGYETEMI GYÜLEKEZETEK TALÁLKOZÓJA

A Debreceni Református Egyetemi és Főiskolai Egyházközség temploma adott otthont az idei református egyetemi gyülekezetek tavaszi találkozójának, amelyre csaknem kétszáz fiatal érkezett a Kárpát-medencéből.

A találkozó főtémája az volt, hogy Hogyan tudom a hitemet a hétköznapokon megélni? A téma bibliai háttérét is megvizsgálták az előadások keretében, valamint dolgozó emberek meséltek arról, hogyan élnek meg kereszténységüket a munkájukban. Az előadások mellett több mint 10 szeminárium közül választhattak a fiatalok, így például szeretetnyelvek, stressz kezelés, hogyan tudok a hitemről beszélni nem hívők között, de az időbeosztással kapcsolatban is kaphattak praktikus válaszokat.

A fiatalok szerint a kapcsolatépítés, kapcsolatteremtés mellett azért is tartották fontosnak, hogy részt vegyenek a találkozón, mert sok olyan kérdésre kaptak választ, amelyeket talán nem is mertek feltenni. Megerősítette őket az is, hogy sok helyről érkeztek hasonló kérdésekkel küzdő hívő fiatalok.

A mostani találkozóra rekordszámú résztvevő jött el. Püski Dániel a Debreceni Református Egyetemi Gyülekezet lelkipásztora kifejtette, hogy tavaly valamivel száz fölött volt a létszám, míg idén több mint 170 fiatal vett részt a háromnapos találkozón, és ebből több mint hatvanan a szervezésben segítettek. „Egyre növekvő igény van, egyre több közösségből jönnek, és most már nem csak egyetemi gyülekezetekből érkeznek hozzánk. A határon

túlról Nagyvárad, Kolozsvár, Marosvásárhely, Beregszász, Ungvár, határon belülről Budapest, Szeged, Miskolc, Debrecen, valamint olyan városokból is érkeztek, ahol nincs egyetemi gyülekezet, így jöttek például Kecskemétről és Nyíregyházáról is”.

Az egyetemi gyülekezet ebben az évben a Kassai és Böszörményi úti, most induló közösségeire fókuszál, de találkozhatunk a fiatalokkal az idei Csillagponton is, valamint június 3. és 7. között Stuttgartban a Kirchentagon a Vagyok, aki vagyok kiállítást mutatja be a gyülekezet német fordításban. (Buzás Borbála / reformatus.hu)

UKRAJNÁBAN JÁRT AZ EGYHÁZAK VILÁGTANÁCSA

Az Egyházak Világtanácsának (EVT) tízfős delegációja ukrán egyházi vezetőkkel, köztük a Kárpátaljai Református Egyház képviselőjével, Héder János lelkészi főjegyzővel is találkozott.

Az Olaf Fykse Tveit főtítkárral vezetett szolidaritási látogatásról közzétett beszámoló szerint „a küldöttség meghallotta az EVT-hez és az ökumenikus mozgalomhoz intézett következetes kérést arra, hogy informálják a nemzetközi közösséget az ukrán helyzetről, elősegítsék az adekvát humanitárius segítségnyújtást a konfliktus okozta emberi szenvedés kö-

zettel, valamint támogassák az ukrán egyházak és vallási közösségek igazságosságért és békéért tett erőfeszítéseit.”

Az EVT március 20-án kelt közleménye szerint „a delegáció tagjainak lehetősége nyílt felkeresni a kitelepített emberek kijevi menhelyét, és személyesen találkozni a háború elől menekülni kényszerült emberekkel. A küldöttség tagjai a konfliktus zónába, Lisichansk város közelébe is eljutottak, és saját szemükkal láthatták a krízis okozta pusztítást és rombolást. A delegáció beszámolókat hallott arról, hogy az egyházak központi szerepet játszottak a humanitárius segítségnyújtásban az érintett térségben, bár a közvetlen szükség továbbra is hatalmas.”

A látogatás előkészítését az EVT tagegyháza, az Ukrán Ortodox Egyház (Moszkvai Patriarchátus) támogatta. A delegáció találkozott az Ukrán Ortodox Egyház (UOC), az Egyházak és Vallási Szervezetek Ukránjai Tanácsa (AUCURO), az ország majd valamennyi egyházi hagyományát tömörítő szervezet képviselőivel, valamint muszlim és zsidó közösségekkel. (oikumene.org / reformatus.hu)

HETEDIK KÜRTSZÓ

FAPADOS

Régebb, amikor az emberek még lelkesen és sokat utaztak vonattal, a szegények számára kitalált harmadosztályú vagonokban bőr- vagy bársonyülős helyett fapadosok voltak. Olcsón és kényelmetlenül lehetett ülni rajtuk. Ma – átvitt értelemben – a fapados jelzőt mindenre használják, ami olcsó és kényelmetlen, sőt arra is, ami ugyan nem rossz, de nem luxustermék. Ezért hallunk fapados repülőgépekről, bár nem hokedlin ülnek benne, fapados autóbuszokról, sőt fapados autókról is, pedig ma már a legolcsóbb modellekbe is kényelmes székeket szerelnek. De beszélnek fapados mobiltelefonról vagy laptopról is, noha ezeken amúgy sem érdemes ülni.

Sokan menekülnek a fapados dolgoktól. Most nem csak azokra gondolok, akik mindenből a legdrágábbat akarják megvenni, mert nem létező emberi értékeiket anyagi szintjük fitogtatásával igyekeznek helyettesíteni. Hanem azokra az átlagemberekre, akik ebben a válságos időszakban is ódzkodnak az olcsótól, a hazaitól, és fölösleges erőfeszítéseket tesznek, hogy lehetőleg megtartsanak valamiféle képzeletbeli színvonalat, bár erre a hóbortra nincs pénzük. Mindnyájan ismerünk ilyeneket, akik korgó gyomorral drága ruhákban járnak, vagy nyakig úsznak hitelekben, hogy elegáns autót vezessenek. Valami képzeletbeli félelem vezérli az ilyeneket, hogyha fapados dolgokat vesznek, ők maguk is harmadosztályú emberré válnak, és akkor már nem kapják meg azt a megbecsülést a társadalomtól, amit egyébként minden ember megkap, aki teljesen értelmetlenül szórja a pénzt.

Be kell hogy valljam: engem nagyon szép emlékek fűznek a fapadhoz. Meghatározó éveimet fapados iskolákban töltöttem el: még az első osztály is fapados volt. Aztán a legszebb kislánnyal sokat üldögtünk az iskola mögötti parkban a fapadon, amit akkor nem cseréltem volna el a legszebb bársonyülésért sem. Nagymamám háza előtt is volt egy fapad, a díófa alatt: akkor még mézédések voltak a nyarak. És természetesen: a templomokban is fapadosok vannak. Szinte minden templomban! Fehér padok, pácolt padok, festett padok, szüette padok. Talán kényelmetlenek, de a lelkes igehallgató ezt észre sem veszi. A megfáradt igehallgató hálás is: elég nehéz a kemény fapadon ülni elaludni, bár van, akinek ez is sikerül.

WAGNER ERIK

ÉVFORDULÓ

APAFI MIHÁLY (1632–1690)

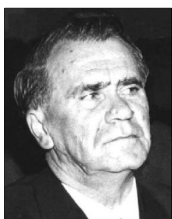
325 éve, 1690. ápr. 15-én hunyt el I. Apafi Mihály, az Erdélyi Fejedelemség utolsó szuverén uralkodója (1661-90). Felesége a mély hitű Bornemissza Anna volt. A teológiában is jártas, ref. vallású fejedelem az egyházak, iskolák, könyvtárak, külföldi ösztöndíjasok támogatója volt. Az 1658-as tatárdúlás után a gyulafehérvári Bethlen-kollégiumot ő helyezte át 1662-ben Nagyenyedre, az előzőtt sárospataki kollégiumnak pedig 1672-ben ideiglenes otthont ad Gyulafehérvárott.

SZÁSZ BÉLA (1840–1898)

175 éve, 1840. ápr. 23-án született Szász Béla (szemerjai) egyetemi filozófia tanár, költő, műfordító, lapszerkesztő, ref. zsinati képviselő, Szász Domokos erdélyi és Szász Károly dunamelléki ref. püspökök öccse, Szilágyi Domokos költő dédapja. Teológiát végez Pesten (1863), a mvhelyi ref. gimn. és főiskola (1865), a kvári ref. teológia (1870) ill. az egyetem bölcsészet tanára (1872). Az *Ím, nagy Isten, most előtted...* kezdetű ének szerzője, több egyházi énekünk fordítója.

JUHÁSZ ISTVÁN (1915–1984)

100 éve, 1915. ápr. 16-án született Juhász István ref. teológiai tanár, történész, Juhász Albert nagyenyedi vallásnár fia, Tavasz Sándor teológus és filozófus

veje. A kolozsvári Református Teológiai Fakultás tanára (1948–), a Protestáns Teológiai Intézet rektora (1960-66), a *Református Szemle* felelős szerkesztője (1963-73). A hitvallási iratok, a nagyenyedi diákélet, az erdélyi reformáció, ezen belül is az erdélyi románok és a reformáció kapcsolatának kutatója.

AZONOSÍTOTTÁK BEN-HUR RIVÁLISÁNAK VILLÁJÁT

Az olaszországi Elba szigetén egy 2100 éves villát sikerült azonosítani olasz régészeknek. A felfedezés azért bír különös jelentőséggel, mert az épület a filmtörténet egyik klasszikusának számító Ben-Hurból is ismert római katonameccénásé volt – számol be a mult-kor.hu történeti honlap.

A Portoferraio-öbölre néző, i. e. 1. században épült Villa Le Grotte-ről régóta hitték, hogy a Ben-Hurból is ismert Marcus Valerius Messalla Corvinusé volt – míg Lew Wallace 1880-as könyvének és a belőle készült 1959-es, 11 Oscar-díjat nyert filmnek a halhatatlanok közé emelt címszereplője, Ben-Hur kitalált alak, a Messallakarakter valós történeti személyn alapszik!

Marcus Valerius Messalla Corvinus az egyik legrégebbi és legjelentősebb római család sarja volt, ő vette szárnyai alá Ovidiust, a római aranykor költőjét, illetve részt vett Octavianus oldalán az i. e. 31-es actiumi csatában is.

A régészek bár régóta sejtették, hogy a romos, a nagyközönség elől elzárt villa a Messalla-család tulajdona volt, eddig semmiféle kézzelfogható bizonyíték nem támasztotta alá feltételezésüket.

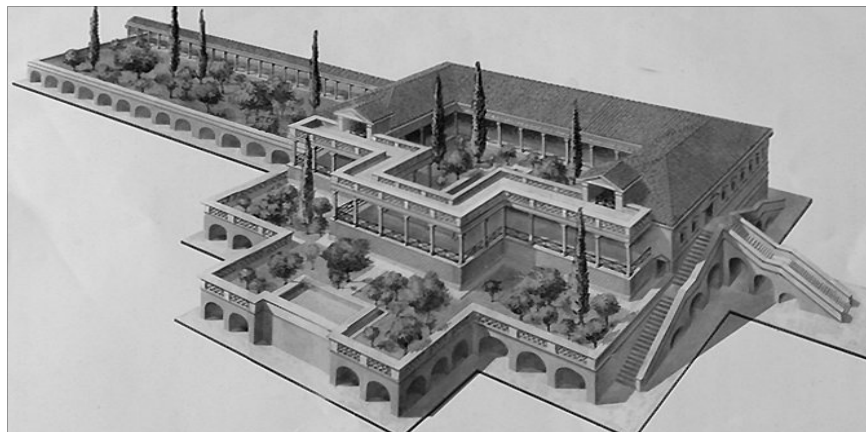
„Ovidius elmeséli, hogy mielőtt száműzték volna a Fekete-tenger partján fekvő Tomisba, felkereste Messalla fiát Elba szigetén, de semmit nem árul el arról, hogy ott pontosan hol tartózkodott” – magyarázta az egyik régész. A szigeten három monumentális rezidencia épült, és ezek egyikében lakott az előzőtt, ám római polgárjogát és vagyonát élete végéig megtartó,

később a mai Konstanca (Románia) területén elhunyt költő.

A Le Grotte tulajdonosának kilitére vonatkozó bizonyítékot Franco Cambi sienai kutató találta meg a villa alatt. „Ősi tűzhelyek után kutattunk, amikor meglepő felfedezésre tettünk szert” – mondta el Cambi. A régészek összesen öt doliumot (nagy, tárolásra szolgáló edények) találtak fedelükkel együtt, amelyekben fejeként valaha 1300-1500 liter bort tárolhattak.

A szakemberek elmondták, hogy a birtok az i. sz. 1. század végén leégett, ám ez szerencsére megkímélte a nyers agyagból készült tárgyakat, hiszen gyakorlatilag kiégette őket. Valószínűleg ekkor hagyták magára az 1960-as években részben már feltárt római villát is, s csak a legértékesebb bútorokat vitték magukkal a tulajdonosok. „Nagyon kevés maradt a villa eredeti dekorációjából: csupán a fehér, a szürke és a fekete mozaikpadló, valamint néhány, Psziché ábrázoló dísztányér” – közölték a régészek.

FRICSKA

- Hogyan keletkezik az eretnokség és a teológiai tévtanítás?
- Úgy, hogy véletlenül két lapot hajtasz a Bibliában.

HARANGSZÓ

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület gyűlékezeti lapja
ISSN 1221-0323

Megjelenik kéthetente. Ára 1,50 lej.

Szerkesztőbizottság: Ghitea-Szabó József-Levente, Tötös Beáta, Oroszi Kálmán, Rácz Ervin, Tokár Sándor, Wagner Erik.
Felelős szerkesztő: Visky István. **Tördelőszerkesztő:** Petrikó Ildikó. **Szerkesztőség:** 410001 Nagyvárad, Moscovei (Szilágyi Dezső) u. 14. sz. Tel.: 0726-242824, 0259-416067. E-mail: harangszo.ujzag@gmail.com. Honlap: www.kiralyhagomellek.ro.
Készült a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Szenczi Kertész Ábrahám Nyomdájában. **Felelős vezető:** Wagner Erik.
A lap tervezése a lelkesítő hivatalokon keresztül történik. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beérkező írásokat rövidített és szerkesztett formában közölje. Meg nem rendelt kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.